

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Тоді формула (1.5) виглядатиме наступним чином:

$$I_{\text{per}} = \sum_{j=1}^n I_j \gamma_j \quad (5)$$

Для оцінки рівня просторового розвитку регіону введемо коефіцієнт просторового розміщення:

$$K_{\text{прост}} = \frac{\sum Q_i * I_{\text{атой}}}{Q * I_{\text{max}}} \quad (6)$$

де Q_i – валовий обсяг виробленої продукції i -ї адміністративно-територіальної одиниці;

$I_{\text{атой}}$ – інтегральний потенціал i -ї адміністративно-територіальної одиниці;

Q – валовий обсяг виробленої продукції в цілому по регіону;

I_{max} – потенціал адміністративно-територіальної одиниці, що має максимальне значення в регіоні.

Якщо прийняти в якості критерію збалансованості регіональної економіки значення $Q \in [0,1]$, то чим вище значення даного критерію, тим ефективніше стратегія управління збалансованим розвитком системи.

Висновки та пропозиції. Запропонована методика оцінки інноваційності соціально-економічного розвитку регіону дозволить оцінити відтворювальні пропорції регіональної економічної системи, забезпечити ціль у збалансований розвиток всіх її адміністративно-територіальних одиниць. Запропонована методика може використовуватися як для поточної оцінки його стану на конкретний момент часу, так і для оцінки здібностей (зусиль) її елементів – економіки окремих адміністративно-територіальних одиниць – до зміни (поліпшення) поточного стану. Для цього в першому випадку використовують вихідні показники на кінець періоду, в другому – темпи зміни даних показників за аналізований період.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Фірсова С.М. Основні елементи інноваційного потенціалу / Фірсова С.М., Чеботар С.В. // Економічний вісник Донбасу. – №3 (25). – 2011. – С. 202-207.
2. Дубовиков М.М. Проблеми формування науково-технологічного та інноваційного потенціалу України / М.М. Дубовиков, О.В. Величко // Економічний вісник Донбасу. – №3 (25). – 2011. – С. 158-163.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт.-упоряд. : Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляев, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Федулова Л. І. Організаційні механізми формування результативної регіональної інноваційної системи / Л. І. Федулова // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № (13). – С. 157-165.
5. Возна Л. Ю. Основні суперечності та перспективи використання соціально-економічного потенціалу регіонів України / Л. Ю. Возна // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1(10). – С. 167 — 174.
6. Чижова В. Інституціональні та інноваційні аспекти регіонального розвитку / В. Чижова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 8. – Кіровоград: КНТУ. – 2005. – С. 92-100.

РЕЙТИНГ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Болгов В.Є., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства Донецький національний університет (Україна)

Болгов В.Є. Рейтинг інноваційного розвитку регіонів України

Метою статті є аналіз стану, сутності та особливостей становлення інноваційного розвитку різних регіонів України. У статті наголошується на важливості посилення інноваційного розвитку на регіональному рівні, як запоруки загальнонаціонального розвитку, висвітлено сутність найпоширеніших методів аналізу інноваційного розвитку регіонів України, та вказані недоліки їх застосування в умовах нашої держави. Розроблено власний рейтинговий показник інноваційного рівня розвитку, в розгорнутій формі розкрито сутність кожного елемента та метод отримання питомої ваги кожного показника у загальній структурі рейтингу, на базі експертних оцінок, було виявлено частковий рейтинг регіону. Питома вага факторів було отримано в ході аналізу анкетування експертів. Група експертів складалася з 27 осіб, до якої увійшли: керівники промислових підприємств Донецької області, науковці та керівники місцевих органів влади, що відповідають за розробку та впровадження програм інноваційного розвитку регіону. На основі статистичних даних проведено аналіз рівня інноваційного розвитку регіонів України за 2004-2012 роки. За результатом розрахунків всі регіони було поділено на характерні групи, та виявлено їх ознаки. Зроблені висновки, щодо тенденцій інноваційного розвитку Донецької області, та загалом по Україні.

Ключові слова: інноваційний розвиток, регіональний аспект інноваційного розвитку, рейтинговий коефіцієнт інноваційного розвитку регіонів, питома вага показнику, група регіонів, частковий рейтинг регіону, експертна оцінка.

Болгов В.Е. Рейтинг инновационного развития регионов Украины

Целью статьи является анализ, сущности и особенностей становления инновационного развития различных регионов Украины. В статье подчеркивается важность усиления инновационного развития на региональном уровне, как залога общенационального развития, освещены сущность распространенных методов анализа инновационного развития регионов Украины, и указанные недостатки их применения в условиях нашего государства. Разработан собственный рейтинговый показатель инновационного уровня развития, в развернутой форме раскрыта сущность каждого элемента и метод получения удельного веса каждого показателя в общей структуре рейтинга, на базе экспертных оценок, было обнаружено частичное рейтинг региона. Удельный вес факторов были получены в ходе анализа анкетирования экспертов. Группа состояла из 27 человек, в которую вошли: руководители промышленных предприятий Донецкой области, ученые и руководители местных органов власти, отвечающих за разработку и внедрение программ инновационного развития региона. На основе статистических данных проведен анализ уровня инновационного развития регионов Украины за 2004-2012 годы. По результатам расчетов все регионы были разделены на характерные группы, и выявлены их признаки. Сделанные выводы относительно тенденций инновационного развития Донецкой области, и в целом по Украине.

Ключевые слова: инновационное развитие, региональный аспект инновационного развития, рейтинговый коэффициент инновационного развития регионов, удельный вес показателю, группа регионов, частичный рейтинг региона, экспертная оценка.

Bolgov V. Rating innovative development of regions of Ukraine

The purpose of the article is to analyze the situation, the nature and characteristics of the formation of innovation development in different regions of Ukraine. The article stresses the importance of strengthening the innovative development at the regional level as a prerequisite for national development, highlights the essence of the most common methods of analysis of innovative development of regions of Ukraine and deficiencies of their application in our country. Developed its own ranking index level of innovation in expanded form the essence of each element and method of obtaining the proportion of each indicator in the total ranking, based on peer review, it was found partial ranking of the region. Proportion factors

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

were obtained in the analysis of survey experts. The group of experts made up of 27 people, which included: heads of industrial enterprises of Donetsk region, scientists and leaders of local authorities who are responsible for the development and implementation of innovative development. Based on statistical data analysis of innovative development of regions of Ukraine in 2004-2012 years. The calculations all regions were divided into groups characterized and found their symptoms. Conclusions regarding the trends of innovative development of the Donetsk region, and in the Ukraine.

Keywords: innovative development, the regional dimension of innovation development, rating factor of innovative development of regions, the share index, a group of regions, partial ranking regional peer review.

Постановка проблеми. Більшість вітчизняних вчених вважають, що в Україні до поточного часу не сформована інноваційна модель економічного розвитку. Більшість праць присвячено проблемам інтенсифікації інноваційного процесу на макроекономічному рівні, а також окремим аспектам фінансування, менеджменту та інвестиційного забезпечення інноваційних проектів, удосконалення правової бази державного регулювання, процесам оновлення підприємств. Значно менше досліджені інноваційні можливості окремих галузей та регіонів. Майже не приділяється увага проблемам взаємодії виробничих підприємств, наукових і освітніх установ з метою поширення інноваційного процесу, формування конкурентних переваг.

Досвід країн, світових лідерів з інноваційного розвитку свідчить, що в створенні ефективної державної системи регулювання інноваціями значну роль відіграє активне залучення регіонів та органів місцевого самоврядування до сприяння поширенню інновацій.

Вирішення цього завдання потребує проведення попередніх організаційних і управлінських заходів. Одним з перших є поліпшення рівня загальної інфраструктури, до якої можна віднести господарські комунікації, транспортне сполучення, зв'язок, інформатизацію діяльності органів місцевої влади, а також розробка та впровадження єдиної системи оцінки рівня інноваційного розвитку регіонів України.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивченню та аналізу стану інноваційного розвитку Регіонів України присвятили свою увагу видатні вітчизняні науковці, а саме: Бобровська О.Ю. [1], Нямецук Г. [2], Даниліна Н.В. [3], Харазішвілі Ю.М. [4], Полохало В.І. [5], Дорофєєва Ю.С. [6], Жихор О.Б. [7], Тищенко Д. О. [8], Будкін В. [7], Коломицева О.В. [8]. Ними проведено багато досліджень зі статистичного аналізу та розроблено дієві пропозиції щодо прискорення переходу України до інноваційного типу розвитку. Але не запропоновано аналізу сценаріїв можливих варіантів розвитку економіки та ефектів, що можуть бути отримані в результаті їх реалізації.

Метою статті є вивчення досвіду видатних науковців, та проведення власного аналізу стану інноваційного розвитку регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Для оцінки інноваційності розвитку регіонів існує багато підходів та видів інтегральних показників, які були розроблені як вітчизняними так і закордонними науковцями серед яких можна виділити наступні, що використовуються найчастіше:

1. Комплексна оцінка інноваційного розвитку регіону за методикою, розробленою С.В. Хановою [3, с. 252], розраховується за такими показниками, як фінансування інноваційної діяльності, матеріально-технічна база, показники інноваційної діяльності підприємств. Згідно з цим показником, високий рівень розвитку інноваційної діяльності має лише Київська область. Дніпропетровська, Донецька, Запорізька та Харківська області мають середній рівень. Вінницька, Луганська, Львівська, Івано-Франківська області мають низький рівень, а всі інші регіони – дуже низький рівень розвитку інноваційної діяльності.

2. Ю.М. Харазішвілі [4, с. 61] розробив критерій ефективності, який можна використовувати для кількісного оцінювання інноваційності окремих регіонів та національної економіки взагалі, рівень використання якого визначає наявність інноваційності, а темпи його зростання – ступінь інноваційності. Як свідчать розрахунки, серед розглянутих регіонів найкраще використовують свої потенційні можливості Чернівецька, Херсонська, Чернігівська, м. Київ, найгірше – Донецька, Дніпропетровська, Луганська та Харківська області. Кількісне визначення ефективності розвитку окремих регіонів відображає інвестиційну привабливість регіону. Тобто, економічна віддача від регіону при вкладанні інвестицій буде у стільки разів вища, у скільки разів відрізняються значення ефективності.

3. Ю.С. Дорофєєва запропонувала показник, що виявляє взаємозв'язок між соціальним та інноваційним розвитком в рамках національної та регіональної інноваційних систем. На основі наявної статистичної інформації оцінюється рівень розвитку регіональних інноваційних систем (РІС). Для оцінки використовується 24 показники, які характеризують систему генерації знань, інноваційну діяльність та систему підготовки кадрів. За кожною окремою підсистемою розраховуються часткові індекси, які зведено в інтегральний індекс РІС. Оцінка окремих підсистем РІС дає змогу зробити висновок, що найбільш сформований науковий потенціал є у м. Києві та Харківській області; до інноваційно активних регіонів слід віднести м. Київ, Харківську та Сумську області; найбільш розвинена раціоналізаторська та винахідницька діяльність спостерігається у Харківській, Вінницькій, Донецькій та Дніпропетровській областях; а система відтворення знань – у м. Києві, Харківській та Львівській областях [6, с. 480].

4. Інтегральний індекс наявного потенціалу інноваційного розвитку регіону, який розробив Жихор О.Б. [7, с.7] розраховується на підставі попереднього визначення ще ряду показників, що на його думку формують інноваційний потенціал та рівень інноваційного розвитку регіону. Таким чином необхідно провести розрахунки 6 показників за результатами яких складається матриця показників, оскільки всі вони мають різні одиниці виміру то їх необхідно стандартизувати, лише після цього розраховується сам індекс.

5. На сьогодні у світовій практиці однією з методик оцінки регіонального інноваційного розвитку, що найчастіше використовується, є Regional Innovation Performances, що була розроблена експертами Європейської Комісії. Ця методика є складовою загального Європейського інноваційного таблоїду (European Innovation Scoreboard). Ця методика є незаангажованою, та дозволяє отримати дані з високою точністю, але на жаль вітчизняні стандарти статистики не відповідають європейським, що ускладнює її застосування.

За методикою, на основі 13 індикаторів, об'єднаних в 4 групи, та показника валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення, складається Регіональний інноваційний таблоїд (RIT).

В табл. 1 вказані індикатори, на підставі яких розраховується Виведений підсумковий індекс регіональної інноваційності або ВПРІ (Revealed Regional Summary Innovation Index), що дозволяє визначити регіони, які є лідерами інноваційного розвитку. ВПРІ розраховується як середнє арифметичне двох індексів: Національного підсумкового індексу регіональної інноваційності або НПРІ (Regiona lNational Summary Innovation Index) та Підсумкового індексу регіональної інноваційності або ПРІ (Regional Summary Innovation Index).

3. Ю.М. Харазішвілі [4, с. 61] розробив критерій ефективності, який можна використовувати для кількісного оцінювання інноваційності окремих регіонів та національної економіки взагалі, рівень використання якого визначає наявність інноваційності, а темпи його зростання – ступінь інноваційності. Як свідчать розрахунки, серед розглянутих регіонів найкраще використовують свої потенційні можливості Чернівецька, Херсонська, Чернігівська, м. Київ, найгірше – Донецька, Дніпропетровська, Луганська та Харківська області. Кількісне визначення ефективності розвитку окремих регіонів відображає інвестиційну привабливість регіону. Тобто, економічна віддача від регіону при вкладанні інвестицій буде у стільки разів вища, у скільки разів відрізняються значення ефективності.

4. Ю.С. Дорофєєва запропонувала показник, що виявляє взаємозв'язок між соціальним та інноваційним розвитком в рамках національної та регіональної інноваційних систем. На основі наявної статистичної інформації оцінюється рівень розвитку регіональних інноваційних систем (РІС). Для оцінки використовується 24 показники, які характеризують систему генерації знань, інноваційну діяльність та систему підготовки кадрів. За кожною окремою підсистемою розраховуються часткові індекси, які зведено в інтегральний індекс РІС. Оцінка окремих підсистем РІС дає змогу зробити висновок, що найбільш сформований науковий потенціал є у м. Києві та Харківській області; до інноваційно активних регіонів слід віднести м. Київ, Харківську та Сумську області; найбільш розвинена раціоналізаторська та винахідницька діяльність спостерігається у Харківській, Вінницькій, Донецькій та Дніпропетровській областях; а система відтворення знань – у м. Києві, Харківській та Львівській областях [6, с. 480].

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

Таблиця 1

Індикатори Регіонального інноваційного таблідоу

Групи	Людські ресурси	Генерування знань	Передача та застосування знань	Фінансування інноваційної діяльності та комерціалізація інновацій
Індикатори	1) кількість населення з вищою освітою (% від населення у віці 25-64 р.); 2) навчання протягом всього життя (% від населення у віці 25-64 р.); 3) кількість зайнятих у високотехнологічних секторах (% від загальної кількості зайнятих); 4) кількість зайнятих у високотехнологічних послугах (% від загальної кількості зайнятих);	5) державні витрати на НДДКР (% від ВВП); 6) приватні витрати на НДДКР (% від ВВП); 7) кількість патентів, використаних у високотехнологічних секторах (на 1 млн. населення); 8) загальна кількість використаних патентів (на 1 млн. населення);	9) частка промислових підприємств, що займаються інноваційною діяльністю (% від загальної кількості промислових підприємств); 10) частка підприємств, що займаються інноваційною діяльністю у сфері послуг (% від загальної кількості підприємств); 11) витрати на інноваційну діяльність у виробничій сфері (% від загального обсягу продаж); 12) витрати на інноваційну діяльність у сфері послуг (% від загального обсягу продаж);	13) виручка від продажу інноваційної продукції (% від загального обсягу продажу)

5. Інтегральний індекс наявного потенціалу інноваційного розвитку регіону, який розробив Жижор О.Б. [7, с.7] розраховується на підставі попереднього визначення ще ряду показників, що на його думку формують інноваційний потенціал та рівень інноваційного розвитку регіону. Таким чином необхідно провести розрахунки 6 показників за результатами яких складається матриця показників, оскільки всі вони мають різні одиниці виміру то їх необхідно стандартизувати, лише після цього розраховується сам індекс.

Необхідно зазначити, що значною проблемою при проведенні розрахунків за цим показником є співставлення та визначення відповідних індикаторів за методикою Європейської Комісії та даними Держкомстату України. Значні ускладнення зумовлює існуюча відмінність у класифікаторах видів економічної діяльності, що діє в Україні (КВЕД) та в ЄС (NACE).

Але, на нашу думку, вище перелічені показники інноваційного розвитку регіонів є або вузькоспеціалізовані, тобто враховують вплив лише декількох факторів на ступінь інноваційного розвитку та не беруть до уваги інші фактори, що впливає на об'єктивність висновків, або пов'язані зі складними розрахунками. Таким чином, нами був розроблений свій рейтинговий коефіцієнт, що характеризує рівень інноваційного розвитку регіону в межах держави.

Сутність цього показника полягає в визначенні, за допомогою експертного рейтингу, питомої ваги того чи іншого фактору та місця регіону в національному рейтингу за цим фактором.

Питома вага факторів було отримано в ході аналізу анкетування експертів. Група експертів складалась з 27 осіб, до якої увійшли: керівники промислових підприємств Донецької області, науковці та керівники місцевих органів влади, що відповідають за розробку та впровадження програм інноваційного розвитку регіону. Значення питомої ваги кожного показника у загальній структурі рейтингу визначалося через кількість експертів, що надали пріоритетність даному показнику, їх сутність наведено в табл. 2.

Наш рейтинговий коефіцієнт розраховується за наступною формулою:

$$K = \sum_{i=1}^n P_i \times p_i$$

де K – рейтинговий коефіцієнт інноваційного розвитку регіону;
P_i – частковий рейтинг регіону за i-тим показником інноваційного розвитку;
p_i – питома вага i-го показника у загальній структурі рейтингу;
i – показник інноваційного розвитку, i=1,...,n.

Таблиця 2

Сутність та значення питомої ваги показників у загальній структурі рейтингу інноваційного розвитку регіонів України

№ з/п	Назва факторів	Позначення	Кількість експертів, що надали пріоритетність даному фактору	Значення
1	Кількість науковців на 1000 осіб економічно активного населення	p1	8	0,29
2	Інноваційна активність підприємств	p2	7	0,26
3	Загальна сума витрат на дослідження на одну особу	p3	5	0,19
4	Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт на одну особу	p4	4	0,15
5	Капітальні інвестиції на одну особу	p5	2	0,07
6	Валовий регіональний продукт на одну особу	p6	1	0,04

У розрахунках показників рейтингового коефіцієнту інноваційного розвитку регіонів України за період 2004-2012 рр. використовувались наступні показники:

- кількість науковців на 1000 осіб економічно активного населення, осіб;
- частка інноваційно-активних підприємств у загальній їх кількості, %;
- загальна сума витрат на дослідження на одну особу, тис грн.;
- обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт на одну особу тис. грн.;
- капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн.;
- валовий регіональний продукт на одну особу, тис. грн.

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТТЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

Значення аналітичних факторів є власними розрахунками на базі даних Головного міжрегіонального управління статистики України та характеризують розташування регіонів України в період з 2004 року по 2012 рік, згідно з досягненнями за певними факторами.

Значення розрахованого рейтингового коефіцієнту регіонів України за роками наведено в табл. 3.

За результатами розрахунків, наведених в табл. 3, можна скласти рейтинг інноваційного розвитку регіонів України. Значення розрахованого коефіцієнта може коливатися від 1 до 27, за кількістю адміністративних регіонів України, чим ближче значення коефіцієнта до одиниці тим, вище рівень інноваційного розвитку того чи іншого регіону. Складений рейтинг можна навести в табл. 4.

За отриманими даними, всі регіони України за рівнем інноваційного розвитку, можна згрупувати (табл. 5) таким чином:

Таблиця 3

Значення рейтингового коефіцієнту регіонів України в 2004 - 2012 рр.

№ з/п	Назва регіону України	Значення коефіцієнта за роками								
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	АР Крим	11,96	12,23	15	13,38	11,7	16,41	15,81	15,65	15,05
2	Вінницька область	18,87	19,22	16,68	15,38	16,82	17,77	17,79	21,23	18,9
3	Волинська область	19,12	21,1	19,58	17,01	20,71	20,48	19,73	20,58	21,14
4	Дніпропетровська область	13,5	11,12	10,4	13,44	15,22	16,16	15,7	14,17	12,82
5	Донецька область	9,67	11,13	12,24	11,73	12,95	12,88	14,29	13,17	13,3
6	Житомирська область	22,57	19,98	21,34	21,21	21,28	22,17	20,56	19,45	21,18
7	Закарпатська область	20,65	21,17	19,78	21,2	20,55	19,19	20,43	23,08	23,84
8	Запорізька область	16,52	14,61	14,61	14,68	17,28	17,76	17,87	5,17	7,98
9	Івано-Франківська область	14,93	13,54	12,18	12,73	10,87	13,38	12,88	12,59	13,22
10	Київська область	7,44	13,49	12,35	12,38	12,34	13,13	15,73	15,31	15,95
11	Кіровоградська область	17,48	15,95	17,86	17,16	18,24	19,35	17,49	16,4	14,98
12	Луганська область	12,88	12,28	11,85	12,16	12,74	14,49	12,44	14,62	14,55
13	Львівська область	18,06	18,31	16,15	12,9	14,71	14,28	14,9	14,24	13,9
14	Миколаївська область	8,3	8,55	10,87	14,96	9,99	9,55	9,53	8,97	9,32
15	Одеська область	11,37	9,17	9,06	10,92	12,74	10,69	11,62	11,68	8,73
16	Полтавська область	15,02	14,35	17,53	14,98	16,92	14,53	15,01	17,86	19,09
17	Рівненська область	20,7	23,8	22,97	23,93	19,87	22,96	23,6	23,82	23,43
18	Сумська область	16,44	15,22	16,97	16,94	14,85	11,29	9,06	10,26	10,57
19	Тернопільська область	19,94	21,58	23,15	22,11	20,57	20,12	21,45	20,02	19,61
20	Харківська область	3,15	3,77	3,73	6,46	8,43	6,08	4,51	7,58	6,83
21	Херсонська область	16,69	15,39	14,93	15,22	15,14	15,84	14,99	16,42	16,2
22	Хмельницька область	24,47	24,34	23,36	23,95	23,75	23,41	19,57	19,08	19,82
23	Черкаська область	16,38	16,85	18,84	17,76	17,17	15,93	16,46	18,19	18,08
24	Чернівецька область	17,47	18,12	16,95	16,83	15,87	15,76	18,66	16,17	16,75
25	Чернігівська область	13,92	15,75	15,49	13,44	14,32	13,95	14,77	18,23	18,3
26	місто Київ	1,33	1,6	1,33	7,58	1,76	2,15	2,15	4,68	2,53
27	місто Севастополь	17,99	15,22	14,39	17,64	17,44	14,05	14,57	13,16	13,43

Таблиця 4

Місце регіонів України за результатами розрахунку рейтингового коефіцієнту інноваційного розвитку за 2004-2012 рр.

№ з/п	Назва регіону України	Значення коефіцієнта за роками								
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	АР Крим	11,96	12,23	15	13,38	11,7	16,41	15,81	15,65	15,05
2	Вінницька область	18,87	19,22	16,68	15,38	16,82	17,77	17,79	21,23	18,9
3	Волинська область	19,12	21,1	19,58	17,01	20,71	20,48	19,73	20,58	21,14
4	Дніпропетровська область	13,5	11,12	10,4	13,44	15,22	16,16	15,7	14,17	12,82
5	Донецька область	9,67	11,13	12,24	11,73	12,95	12,88	14,29	13,17	13,3
6	Житомирська область	22,57	19,98	21,34	21,21	21,28	22,17	20,56	19,45	21,18
7	Закарпатська область	20,65	21,17	19,78	21,2	20,55	19,19	20,43	23,08	23,84
8	Запорізька область	16,52	14,61	14,61	14,68	17,28	17,76	17,87	5,17	7,98
9	Івано-Франківська область	14,93	13,54	12,18	12,73	10,87	13,38	12,88	12,59	13,22
10	Київська область	7,44	13,49	12,35	12,38	12,34	13,13	15,73	15,31	15,95
11	Кіровоградська область	17,48	15,95	17,86	17,16	18,24	19,35	17,49	16,4	14,98
12	Луганська область	12,88	12,28	11,85	12,16	12,74	14,49	12,44	14,62	14,55
13	Львівська область	18,06	18,31	16,15	12,9	14,71	14,28	14,9	14,24	13,9
14	Миколаївська область	8,3	8,55	10,87	14,96	9,99	9,55	9,53	8,97	9,32
15	Одеська область	11,37	9,17	9,06	10,92	12,74	10,69	11,62	11,68	8,73
16	Полтавська область	15,02	14,35	17,53	14,98	16,92	14,53	15,01	17,86	19,09
17	Рівненська область	20,7	23,8	22,97	23,93	19,87	22,96	23,6	23,82	23,43
18	Сумська область	16,44	15,22	16,97	16,94	14,85	11,29	9,06	10,26	10,57
19	Тернопільська область	19,94	21,58	23,15	22,11	20,57	20,12	21,45	20,02	19,61
20	Харківська область	3,15	3,77	3,73	6,46	8,43	6,08	4,51	7,58	6,83
21	Херсонська область	16,69	15,39	14,93	15,22	15,14	15,84	14,99	16,42	16,2
22	Хмельницька область	24,47	24,34	23,36	23,95	23,75	23,41	19,57	19,08	19,82
23	Черкаська область	16,38	16,85	18,84	17,76	17,17	15,93	16,46	18,19	18,08
24	Чернівецька область	17,47	18,12	16,95	16,83	15,87	15,76	18,66	16,17	16,75
25	Чернігівська область	13,92	15,75	15,49	13,44	14,32	13,95	14,77	18,23	18,3
26	місто Київ	1,33	1,6	1,33	7,58	1,76	2,15	2,15	4,68	2,53
27	місто Севастополь	17,99	15,22	14,39	17,64	17,44	14,05	14,57	13,16	13,43

1. Регіони-лідери. З великим відривом від інших регіонів України лідерами з інноваційного розвитку є м. Київ, що займає перше місце, та Харківська область, що посідає друге місце. Для цього є об'єктивні обставини: Київ є нинішньою столицею, а Харків – колишню

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

столицею України, що обумовлює концентрацію наукових та фінансових ресурсів;

2. Регіони-послідовники. Ті регіони, що за своїм рівнем інноваційного розвитку наближаються до лідерів. До них можна віднести Миколаївську, Одеську, Миколаївську, АР Крим, Донецьку, Івано-Франківську, Луганську, Київську, Дніпропетровську, та Сумську області;

3. Регіони, показники яких коливаються навколо середнього рівня. До цих регіонів можна віднести: Вінницьку, Запорізьку, Львівську, Чернігівську області, м. Севастополь, Херсонську, Полтавську, Чернівецьку, Черкаську, Кіровоградську області;

4. Аутсайтери. До них відносяться області з найнижчими показниками рівня інноваційного розвитку, а саме: Волинська, Житомирська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Хмельницька області.

Таблиця 5

Групування регіонів України за рівнем інноваційного розвитку	
Назва групи	Регіони України
Явні лідери	м. Київ, Харківська обл.
Регіони, послідовники	Одеська, Миколаївська, АР Крим, Донецька, Івано-Франківська, Луганська, Київська, Дніпропетровська, Сумська області
Посередні регіони	Вінницька, Запорізька, Львівська, Чернігівська області, м. Севастополь, Херсонська, Полтавська, Чернівецька, Черкаська, Кіровоградська області
Явні аутсайтери	Волинська, Житомирська, Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська області

Рівень інноваційного розвитку Донецької області коливається з 4 по 9 місце, що в середньому розрахунку, за аналізований період закріплює за цим регіоном 6-те місце в загальному національному рейтингу інноваційного розвитку, за аналізований період (табл. 5). Загальний тренд рівня інноваційного розвитку за нашим показником для Донеччини є негативним. Аналіз матеріалу, що викладений у Додатку К показує, що найбільш значним аналітичним фактором, який негативно впливав протягом всього періоду, є дуже низький рівень інноваційна активність підприємств. Крім того, можна помітити негативну тенденцію цього фактору для Донецького регіону: з 14 місця у 2004 році до 23 місця у 2010-2012 роках. Найсильнішими аналітичними факторами Донецької області є показник загальної суми витрат на дослідження на одну особу, за яким відбувались коливання з 1-го по 8-ме місце, та валовий регіональний продукт на одну особу, за яким наш регіон займає 3-4 місце. Аналіз статистичних даних показує, що за основним показником (кількість науковців на 1000 осіб економічно активного населення) відбувається постійне зменшення у всіх регіонах країни, що є негативною тенденцією для інноваційного розвитку всієї національної економіки.

За даними табл. 4 можна розрахувати середньозважений показник рейтингового коефіцієнту для регіонів України за весь аналізований період. Розрахункові дані занесені до табл. 6.

Таблиця 6

Місце регіонів України за середньозваженим значенням рейтингового коефіцієнту за 2004-2012 рр.		
№ з/п	Назва регіону України	Місце регіону за середньозваженим значенням рейтингового коефіцієнту
1	АР Крим	5
2	Вінницька область	12
3	Волинська область	22
4	Дніпропетровська область	10
5	Донецька область	6
6	Житомирська область	23
7	Закарпатська область	24
8	Запорізька область	13
9	Івано-Франківська область	7
10	Київська область	9
11	Кіровоградська область	21
12	Луганська область	8
13	Львівська область	14
14	Миколаївська область	4
15	Одеська область	3
16	Полтавська область	18
17	Рівненська область	27
18	Сумська область	11
19	Тернопільська область	25
20	Харківська область	2
21	Херсонська область	17
22	Хмельницька область	26
23	Черкаська область	20
24	Чернівецька область	19
25	Чернігівська область	15
26	місто Київ	1
27	місто Севастополь	16

Висновки: Таким чином, проведене нами дослідження дозволило визначити важливість регіонального інноваційного розвитку як складової загальнодержавного розвитку. Розглянуто ієрархію та обов'язки органів місцевого самоврядування Донецької області, що відповідають за інноваційний розвиток регіону. Аналіз методів визначення ступеню інноваційності регіонів виявив обмеженість вітчизняних та неможливість застосування європейського методу через невідповідність вітчизняних статистичних методів та стандартів до європейських. В результаті запропоновано власний рейтинговий показник, проведено аналіз ступеню інноваційного розвитку регіонів України та виділено групи регіонів України за ступенем інноваційності з метою вибору стратегії подальшого інноваційного розвитку національної економіки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бобровська О.Ю. Інноваційне управління як важіль і джерело інноваційного розвитку регіонів / О.Ю. Бобровська / Публічне управління теорія та практика – Збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління, 2011 р. - № 4 (8). – С. 20-27.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

2. Нямецук Г. Кластеризация регионов Украины на основе экономического потенциала / Г. Нямецук / Экономический анализ, 2010 г. - № 5. - С. 141-144.
3. Данилина Н.В. Инновационный розвиток Донецкого региона: Проблемы та перспективи / Н.В. Данилина // Материали другої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, ДЕГТ: Регіональний збірник наукових праць з економіки Прометей. - Д.: 2011. - № 1 (34). - С. 252-253.
4. Харазішвілі Ю. Оцінка ефективності соціально-економічного розвитку регіонів України /Харазішвілі Ю // Економіка України. - 2007. - № 9. - С. 55-62.
5. Полохало В.І. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Материали Парламентських слухань у Верховній Раді України 17 червня 2009 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.
6. Дорофєєва Ю.С. Освіта як головний чинник інноваційного розвитку економіки України / Ю.С. Дорофєєва // Стратегія інноваційного розвитку економіки і соціальної сфери України: матер. II міжнар. наук.-практ. Конф ДІ МАУП. Д., 2010. - С. 477-481.
7. Жихор О.Б. Потенціал інноваційного розвитку регіонів України та його резерви / О.Б. Жихор // Вісник Львівської державної фінансової академії. 2009. - № 16. - С. 2-12.
8. Тищенко Д.О. Обґрунтування доцільності інноваційної діяльності підприємств у регіонах України / О.Д. Тищенко, Н.В. Кулешова // Бізнес Інформ. 2011. - № 1. С.27-32.
9. Бубенко П. Т. Інноваційний потенціал регіону: оцінювання та використання оцінок в механізмі управління розвитком / П. Т. Бубенко, О. Б. Снисаренко // Устойчивое развитие городов. Управление проектами и программы городского и регионального развития: материалы 6 Международной научно-практической конференции. - Харьков: ХНАГХ.- 2008. - С. 34 - 36
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНКУРЕНЦІ НА МАКРОРІВНІ

Бочарова Ю.Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та туризму Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг)

Бочарова Ю.Г. Теоретико-методичні засади дослідження результатів конкуренції на макрорівні.

У статті проведено аналіз теоретико-методичних засад дослідження результатів конкуренції на макрорівні. Установлено, що на сучасному етапі розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин країни можуть конкурувати між собою за: ресурси (людські, фінансові, мінеральні ресурси та ін.); можливості впливу (на гео-економічну та геополітичну ситуацію, ситуацію на окремих товарних ринках та ін.). Визначено, що найбільш успішними у конкурентній боротьбі є країни, які: володіють, створюють та виступають привабливими об'єктами для залучення ресурсів; мають можливість впливати на ситуацію, що склалася, лобювати свої власні інтереси у різних сферах діяльності. Встановлено, що сьогодні не існує уніфікованого підходу до оцінки результатів конкуренції між країнами – для оцінки результатів конкурентної боротьби між країнами використовується показник конкурентоспроможності. Найбільш авторитетними та репрезентативними є підходи до оцінки результатів конкурентної боротьби між країнами Всесвітнього економічного форуму (WEF) та Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD).

Ключові слова: глобалізація, конкуренція, конкурентоспроможність, методичний підхід, фактори конкурентоспроможності.

Bocharova Yu. Theoretical and methodological basis of the research results of the competition at the macro level.

В статье проведен анализ теоретико-методических основ исследования результатов конкуренции на макроуровне. Установлено, что на современном этапе развития мирового хозяйства и международных экономических отношений страны могут конкурировать между собой за: ресурсы (человеческие, финансовые, минеральные ресурсы и др.); возможности влияния (на гео-экономическую и геополитическую ситуацию, ситуацию на отдельных товарных рынках и др.). Определено, что наиболее успешными в конкурентной борьбе являются страны, которые: владеют, создают и выступают привлекательными объектами для привлечения ресурсов; имеют возможность влиять на ситуацию, лоббировать свои собственные интересы в различных сферах деятельности. Установлено, что сегодня не существует унифицированного подхода к оценке результатов конкуренции между странами - для оценки результатов конкурентной борьбы между странами используется показатель конкурентоспособности. Наиболее авторитетными и репрезентативными являются подходы к оценке результатов конкурентной борьбы между странами Всемирного экономического форума (WEF) и Международного института развития менеджмента (IMD).

Ключевые слова: глобализация, конкуренция, конкурентоспособность, методический подход, факторы конкурентоспособности.

Bocharova Yu. Theoretical and methodological basis of the research results of the competition at the macro level.

In the article theoretical and methodological foundations of macro level competition research results were analyzed. It was established that on the modern stage of the world economy and international economic relations development countries can compete for: resources (human, financial, and other mineral resources.); ability to influence (on the geo-economic and geo-political situation, the situation in some markets, and others). It was determined that countries which are the most successful in the competition must own, create and act as attractive targets for mobilizing resources; have the opportunity to influence the situation, lobbying their own interests in various fields. It was established that there isn't standardized approach of competition results between countries evaluation – scientists use indicator of competitiveness for achieve these goals. The most authoritative and representative approaches are approaches of World Economic Forum (WEF) and the International Institute for Management Development (IMD).

Keywords: globalization, competition, competitiveness, methodical approach, competitive factors.

Постановка проблеми. Глобалізація за своєю сутністю – це складне, багатогранне та нелінійне явище, яке має не лише еволюційно-прогресивний, але й конфліктогенний потенціал, що знаходить прояв, з одного боку, у посиленні інтеграційних процесів, а, з іншого боку, у загостренні конкуренції між суб'єктами міжнародних економічних відносин. З огляд на все зазначене вище, досить логічним є те, що сьогодні фіксується значний інтерес як з боку представників наукової спільноти, так і бізнесу до феномену конкуренції. Однак, незважаючи на значний науковий та практичний інтерес до феномену конкуренції (С. Анхольт, М. Портер, Дж. Данінг, П. Кругман, Дж. Сакс, Х. Сала-і-Мартін, С. Джерелі, Х. Мун та ін.), а також те, що перші цілісні положення теорії конкуренції були сформульовані ще в середині XVIII століття, сьогодні не існує уніфікованого підходу до розуміння сутності, факторів, методів та моделей конкуренції на макрорівні – рівні конкуренції між країнами.

Виділення невирішеної проблеми. Існуючі сьогодні теоретичні положення, здебільшого, є результатом екстраполяції основних положень теорії конкуренції на мікрорівні і не враховують специфіки механізму конкуренції на макрорівні. Беручи до уваги все зазначене вище, сьогодні існує нагальна потреба у дослідженні та розвитку теоретико-методологічних засад конкуренції на макрорівні.

Мета даної роботи зводиться до аналізу теоретико-методичних засад дослідження результатів конкуренції на макрорівні.

Результати дослідження. Проведений аналіз економічної літератури [1-5] дозволяє зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин країни можуть конкурувати між собою за: